

Signaal over bedrijfseconomische/financiële drijfveren overtredingen Wet arbeid vreemdelingen Nederlandse Arbeidsinspectie, maart 2024

Aanleiding

De prikkels voor arbeidsmigratie naar Nederland zijn enorm sterk. Private verdienmodellen stimuleren arbeidsmigratie, maar wentelen de lasten publiek af. Die publieke lasten zijn onder andere de grote druk op de woningmarkt waardoor miserabele woonomstandigheden eerder toe dan af zullen nemen, te hoge druk op voorzieningen zoals op het onderwijs, en druk op schaarse publieke goederen zoals schoon water, natuur (stikstofdepositieplafond, CO2 etc.) en energie. Deze negatieve externe effecten worden nagenoeg niet ingeprijsd in de private verdienmodellen.

Dit is geconstateerd in het jaarverslag 2021.¹ Daaraan is ook de conclusie verbonden dat het werk van de Arbeidsinspectie in toenemende mate zal moeten zijn om de bedrijfseconomische drijfveren voor misstanden op de arbeidsmarkt te onderzoeken. Doel daarvan is om na te gaan of de handhaving wel in verhouding staat tot de kracht van die drijfveren om gedragsverandering te kunnen bewerkstelligen.

De Inspectie heeft vanuit die benadering al meerdere onderzoeken openbaar gemaakt.² En daarom is ook onderzoek gedaan naar overtredingen van de Wet arbeid vreemdelingen (Wav). Dit signaal geeft inzicht in hoe het behaalde financiële voordeel van het illegaal tewerkstellen van arbeidsmigranten zich verhoudt tot de boetes die zijn opgelegd voor geconstateerde wetsovertredingen.³ En het signaal bevat een aantal overwegingen om financieel voordeel en externe effecten mee te wegen bij de bepaling van boetenormbedragen.

Financiële voordelen overtreding Wet arbeid vreemdelingen

In 2021 bracht de Inspectie een rapport uit over kostenvoordelen.⁴ Daarin werden verschillende constructies en de indicatieve voordelen van arbeidskostenreductie, gemiddeld 20-30%, op een rij gezet. In dat onderzoek was naar een breed scala aan overtredingen gekeken.

Het onderzoek dat de Inspectie nu heeft uitgevoerd, kent een smallere focus, maar bevat meer precieze gegevens dan de eerdere publicatie. Nu is specifiek gekeken naar zaken over werkgevers

¹ [Jaarverslag 2021 | Jaarverslag | Nederlandse Arbeidsinspectie \(nlarbeidsinspectie.nl\)](#)

² Voorbeelden daarvan zijn de publicaties over Kostenvoordelen en arbeidsuitbuiting (15 november 2021), Aziatische horeca (18 november 2022) en Ketenaanpak pakketdiensten (21 december 2022).

³ Het onderzoeken van bedrijfseconomische drijfveren is geen routine noch eenvoudig. De registraties van de Arbeidsinspectie zijn namelijk ingericht op het vastleggen van overtredingen van wet- en regelgeving en van handhavingsinformatie. Ze zijn niet ingericht op het standaard vastleggen van bedrijfseconomische informatie over kostprijzen of vergelijkbare financiële berekeningen. Tegelijkertijd geldt dat regelmatig wel informatie wordt vastgelegd, bijvoorbeeld in boeterapporten, die inzicht geeft in de mogelijke kostenreducties/verdiensten die ontstaan door wetsovertreding.

⁴ [Rapportage Inspectie SZW: kostenvoordelen en arbeidsuitbuiting | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

die arbeidsmigranten uit 'derde landen' (van buiten de EU, de Europese Economische Ruimte (EER) en Zwitserland) aan het werk hebben die niet in Nederland mogen werken (dat gaat dus niet over EU-burgers, die mogen dat wel). Het betreft overtredingen van de Wet arbeid vreemdelingen⁵ waarbij de werkgever deze werknemer uit een 'derde land' heeft tewerkgesteld zonder de benodigde vergunning. De 24 onderzochte zaken uit de jaren 2021-2023 zijn in de bijlage kort omschreven. Gefocust is op zaken die ten koste gaan van een kwetsbare groep werkenden uit 'derde' landen, waarbij de werkgever de werkende(n) niet in de loonadministratie heeft opgenomen. Tevens is in de bijlage aangegeven welke informatie beschikbaar was, welke aannames gebruikt zijn in de voordeelberekeningen en hoe het voordeel zich verhoudt tot de hoogte van de boete(s) die als gevolg van de overtreding is opgelegd.

De bevindingen uit het onderzoek zijn:

- In de 24 zaken is de kostenreductie die met de overtreding van de Wet arbeid vreemdelingen wordt behaald gemiddeld 60%. Een voorbeeld kan dit illustreren: in één van de casussen zouden de arbeidskosten voor de werkgever 15.750 euro zijn indien volgens de regels zou zijn gewerkt. Echter, de werkgever heeft in werkelijkheid 6.240 euro kosten (loon) gemaakt. Het voordeel bedraagt 9.510 euro. In bijlage 1 staan voor ieder van de 24 zaken de voordeelberekeningen.
- De wetgever heeft in 2005 de bestuurlijke beboetbaarheid van overtreding van de Wet arbeid vreemdelingen ingesteld. In 2005 was het boetenormbedrag 8000 euro per overtreding en dat is het nu ook. In een aantal van de 24 casussen gaat de overtreding van de Wav gepaard met een andere overtreding, bijvoorbeeld van de Wet Minimumloon en Minimumvakantiebijslag of de Wet Arbeidsvoorwaarden Gedetacheerde Werknemers uit de EU. In zo'n geval wordt ook daarvoor een boete opgelegd en wordt dit bij de casusbeschrijving vermeld.
- In een uitspraak⁶ op 13 juli 2022 geeft de Raad van State aan dat bij het opleggen van een Wav boete differentiatie moet plaatsvinden naar de mate van verwijtbaarheid.⁷ In lijn met die uitspraak wordt sinds die tijd een tijdelijke werkwijze gehanteerd. Bij normale verwijtbaarheid wordt voortaan 4000 euro boete opgelegd, waar dit voorheen 8000 euro was. Binnen de Inspectie bestond al langer twijfel of voldoende afschrikkende werking zou uitgaan van de bestuurlijke boete, gelet op de verhouding tussen boetehoogte enerzijds en het mogelijk te behalen financiële voordeel anderzijds. Bij toevallige, kortdurende overtredingen mogelijk wel, maar vermoedelijk niet als het illegaal tewerkstellen tot het 'normale bedrijfsmodel' van de

⁵ Een werkgever is verplicht te controleren of zijn arbeidskrachten in Nederland mogen werken en zo nodig een vergunning voor hen aan te vragen. Een werkgever die een arbeidskracht van buiten de EU/EER/Zwitserland zonder de vereiste tewerkstellingsvergunning (TWV) of gecombineerde vergunning voor verblijf en arbeid (GVVA) voor zich laat werken, riskeert een boete. Als een derdelander beschikt over een andere verblijfsvergunning, kan het zijn dat deze ook – soms onder voorwaarden – toegang geeft tot de arbeidsmarkt.

⁶ [Uitspraak 202006623/1/V6 - Raad van State](#)

⁷ Hiermee wijzigt het Wav boetesysteem van een gefixeerd stelsel, zoals beoogd door de wetgever getuige de Memorie van Toelichting, in een niet gefixeerd stelsel waarin de verwijtbaarheid moet worden beoordeeld. De RvS hanteert daarbij vier gradaties van verwijtbaarheid (opzet, grove schuld, normale en verminderde verwijtbaarheid).

werkgever behoort en werknemers ook niet in de loonadministratie worden opgenomen. Door de differentiatie en de daaruit volgende halvering van de boete van 8000 euro naar 4000 euro (bij normale verwijtbaarheid), werd die indruk nog sterker en de noodzaak voor deze berekeningen groter.

- De Inspectie heeft berekend wat de gemiddelde 'terugverdiëntijd' is. Dus hoe lang de werkgever het voordeel moet genieten dat met de overtreding wordt behaald, om het bedrag van de boete 'goed te maken'. In bijna 90 procent van de gevallen is dat minder dan 1 jaar. Bij 7 van de 24 onderzochte situaties is de 'terugverdiëntijd' zelfs 3 maanden of minder.
- In één geval is de 'terugverdiëntijd' meer dan 4 jaar. Dat komt omdat in die zaak voor iedere illegaal werkende werknemer uit derde landen, een hele keten aan werkgevers aangesproken kon worden. De Inspectie constateerde gedragsverandering, met name bij de opdrachtgevende partij, vanwege de hoogte van de boete (het betrof grote aantallen werknemers). De gedragsverandering bestaat eruit dat de opdrachtgever maatregelen heeft genomen om wet- en regelgeving beter na te leven en tevens de aanleverende 'keten' daaraan te houden of op grond daarvan te selecteren.

De bevindingen en de feiten zoals beschreven in de cases geven aanleiding tot een aantal overwegingen in relatie tot het financiële voordeel en ten aanzien van externe effecten.

Overwegingen ten aanzien van financieel voordeel

Het boetenormbedrag is in 2023 in euro's, als absolute waarde, even hoog als in 2005. De waarde in economische zin is dat niet. De economische betekenis is verminderd. Ook de (afschrikwekkende) invloed op werkgevers is daarmee verminderd. De stijging van de welvaart (reële economische groei) en geldontwaarding (inflatie) zorgen daarvoor.

De combinatie van jurisprudentie, welvaart en geldontwaarding maakt dat bij normale verwijtbaarheid de boete nu minder dan 30% is van wat de boete in 2005 voorstelde in economische zin.⁸ ⁹ Omgekeerd, indien het boetenormbedrag zou zijn meegegroeid met welvaart en inflatie, dan zou het nu op circa 15 duizend euro liggen.¹⁰

⁸ De boete die in 2005 bij normale verwijtbaarheid werd opgelegd, was 8000 euro. De boete die wordt opgelegd bij normale verwijtbaarheid is nu 4000 euro. Door groei + inflatie (87% van 2005 tot en met 2023) is de economische betekenis gedaald tot ongeveer 2139 euro in 2023 (dit bedrag heeft betrekking op het verlaagde boetenormbedrag van €4000, gecorrigeerd voor groei + inflatie). Dat is 27% van de oorspronkelijke 8000 euro.

⁹ Die vermindering wordt deels gecompenseerd door de sinds 2005 geïntroduceerde beboetbaarheid van onderbetaling (WML) en de beboetbaarheid van het niet melden van gedetacheerden (WagwEU).

¹⁰ Een maatstaf voor de ontwikkeling van reële welvaart + inflatie is om het BBP tegen marktprijzen van 2023 (1033 miljard) te delen door dat in 2005 (551 miljard). Zie [Opbouw binnenlands product \(bbp\); nationale rekeningen \(cbs.nl\)](#).

Overwegingen ten aanzien van externe effecten

Ook als de normbedragen meegroeien met welvaart en inflatie, zijn externe effecten niet ingeprijsd. De werkgever die personen illegaal tewerkstelt, wentelt deze externe effecten op de samenleving af. De marginale (maatschappelijke) kosten van een extra illegaal in Nederland werkende vreemdeling laten zich moeilijk berekenen. Een mogelijke benaderingswijze is de volgende. Als aanname hanteren we dat de marginale maatschappelijke kosten groter dan of gelijk zijn aan de marginale toegevoegde welvaart/waarde door een werkende vreemdeling. De rechtvaardiging voor deze aanname is dat momenteel de (internationaal) vastgestelde 'plafonds' of 'budgetten' voor CO₂, stikstof, schoon water, energie en de druk op publieke voorzieningen (zorg, onderwijs, daklozenopvang etc) een zeer dwingende beperking opleggen aan het uitbreiden van economische activiteit (waaronder bouwen) via toename van het arbeidsaanbod en aan bevolkingstoename.

Met andere woorden, we hanteren als aanname dat de (brede) welvaart momenteel niet meer kan toenemen zolang die beperkingen zo knellend zijn. Een vingeroefening om die externe effecten op geld te waarderen, leidt al snel tot een bedrag van tienduizenden euro's.¹¹

Indien bij het bepalen van de boetehoogte rekening zou worden gehouden met de externe effecten, dan zouden tevens andere overwegingen in de belangenweging dienen te worden betrokken.¹²

¹¹ Indien als proxy voor de marginale toegevoegde welvaart/waarde van een werkende wordt uitgegaan van de gemiddelde toegevoegde welvaart/waarde van alle werkenden en indien tevens als proxy voor welvaart het BBP wordt gehanteerd, dan geldt het volgende. Met ruim 10 miljoen werkenden in 2023 en een BBP van ruim 1000 miljard en aannemende dat 75% daarvan voor rekening van de factor arbeid komt, zou dat neerkomen op een negatief extern effect van bijna 75 duizend euro. Indien als proxy niet de gemiddelde toegevoegde waarde op macro niveau wordt gehanteerd, maar micro-economisch de loonkosten (inclusief werkgeverslasten) op het minimumniveau, dan zou het negatieve externe effect circa 30 duizend euro bedragen. Gegeven de aannames zou dan een boetenormbedrag van de aldus berekende hoogte van 30 tot 75 duizend euro de negatieve effecten beprijzen.

¹² Ten eerste zou dienen te worden betrokken dat de externe effecten zeker niet exclusief voortkomen uit illegale arbeidsmigratie, maar dat evenzogoed ook de reguliere, legale arbeidsmigratie tot diezelfde externe effecten aanleiding geeft. En ook vergroting van het binnenlands arbeidsaanbod heeft deels die effecten, maar in minder mate omdat het niet tot bevolkingsgroei leidt. In dat laatste geval staat er eveneens een verbetering van de bestaanszekerheid van betrokkene tegenover en een ontlasting van het grondwettelijke vangnet. Ten tweede zou de mate waarin voor reguliere arbeidsmigratie beprijzing plaatsvindt, moeten worden meegewogen. Voor reguliere migratie vindt beprijzing uiteraard niet via boetes voor illegale tewerkstelling plaats, maar beprijzing zou wel via andere instrumenten kunnen plaatsvinden. Naarmate voor reguliere arbeidsmigratie de externe effecten beter beprijsd worden, zou de boetehoogte voor illegale tewerkstelling ook navenant moeten toenemen om te voorkomen dat de route via illegale tewerkstelling wederom attractiever wordt dan het wél volgen van de regels. Naarmate de externe effecten kleiner zijn en het beprijzen van negatieve externe effecten voor reguliere arbeidsmigratie zou kunnen afnemen, dan zou logischerwijs ook het boetebedrag voor illegale tewerkstelling lager moeten worden.

Samenvattend

Vanuit het perspectief van bevordering van naleving is het wenselijk boetenormbedragen in de Wav automatisch of in ieder geval regelmatig te indexeren voor stijging van welvaart en geldontwaarding. En het is wenselijk de hoogte steeds te bezien in relatie tot het financiële voordeel dat met de overtreding wordt behaald of kan worden behaald. Bij de bepaling van de boetenormbedragen in de Wav is het tevens wenselijk om een bewuste keuze te maken om wel of niet de marginale maatschappelijke kosten of een proxy daarvan (deels) in de hoogte tot uitdrukking te brengen.

Dit betreft uiteraard uiteindelijk politieke weging en -besluitvorming.

BIJLAGE 1

Nr	Sector	Betaald (op jaarbasis tenzij anders vermeld)	Voordeel (op jaarbasis tenzij anders vermeld)	Boete (totaal)	Terugverdiëntijd (in weken)
1	Handel	€ 6.240	€ 9.510	€ 3.000	17
2	Bouw	€ 79.040	€ 75.878	€ 32.000	22
3	Horeca	€ 12.636	€ 38.329	€ 8.000	11
4	Handel	€ 2.130	€ 5.745	€ 8.000	73
5	Industrie (voedselverwerkend)	€ 47.424	€ 61.236	€ 24.000	21
6	Bouw	€ 3.000 (3 weken)	€ 4.188 (3 weken)	€ 4.000	3
7	Bouw	€ 140.400	€ 74.061	€ 53.000	38
8	Overige dienstverlening	€ 21.237	€ 16.474	€ 6.000	19
9	Overige dienstverlening	€ 20.175	€ 15.650	€ 16.000	54
10	Handel (reparatie van auto's)	€ 20.175	€ 17.112	€ 8.000	25
11	Handel	€ 14.300	€ 29.012	€ 15.000	28
12	Schoonmaak	€ 0	€ 18.729	€ 4.000	12
13	Agrarisch	€ 94.155 (39 weken)	€ 125.954 (39 weken)	€ 21.000	7
14	Scheepsbouw	€ 5.957	€ 88.684	€ 72.500	43
15	Transport	€ 60.746	€ 146.089	€ 63.000	23
16	Vleesverwerking	€ 60.466	€ 60.154	€ 24.000	21
17	Agrarische groothandel	€ 172.058	€ 142.938	€ 56.000	21
18	Schoonmaak	€ 20.800	€ 62.442	€ 51.500	43
19	Landbouw	€ 25.840 (17 weken)	€ 31.396 (17 weken)	€ 39.250	22
20	Horeca	€ 54.496	€ 41.964	€ 10.000	13
21	Landbouw	€ 26.208	€ 25.393	€ 23.625	49
22	Schoonmaak & uitzendsector	€ 299.520	€ 366.413	€ 1.572.000	224
23	Landbouw	€ 44.460 (39 weken)	€ 116.752 (39 weken)	€ 24.000	9
24	Bouw	€ 77.220	€ 128.340	€ 27.000	11

BIJLAGE 2

Beschrijving van de onderzochte cases

Casus 1

Een medewerker uit een derde land¹³ wordt tewerkgesteld bij een supermarkt. Hij vult twee dagen in de week, vier tot vijf uur per keer, vakken met groenten aan. Dat doet hij al twee maanden lang. Naar eigen zeggen zou hij komen werken als de broer van de baas hem belt en per keer €50,- of €60,- (contant) ontvangen. Zijn uurloon zou daarmee tussen de €10,- en €15,- liggen (€12,50 gemiddeld). Gebaseerd op onderzoek naar naleving van de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (WML) bij andere werknemers van dit bedrijf, achten de betrokken inspecteurs het echter waarschijnlijk dat de werknemer uit het derde land meer uren werkt en dus een lager uurloon ontvangt.

De derdelander heeft geen verblijfstitel in Nederland maar wel een verblijfsdocument uit een ander EU land. De broer en tevens gemachtigde van de eigenaar verklaart zich ervan bewust te zijn dat deze werknemer niet mag werken in Nederland en dat het een fout was om hem te laten werken. Tevens geeft hij aan hem via social media te hebben leren kennen.

De onderneming hanteert naar eigen zeggen de cao. De laagste salarisschaal van cao's in de handel zit op het niveau van het wettelijk minimumloon, met een uurloon van €10,24 (per 1 januari 2021). De totale arbeidskosten voor een werknemer op minimumloonniveau in de sector handel bedragen €18,93 per uur. Voor deze casus voeren we twee berekeningen uit: de eerste op basis van de verklaring van de derdelander en de tweede op basis van de inschatting van de inspecteur.

- De werknemer verdient naar eigen zeggen gemiddeld €12,50 per uur en dus meer dan het wettelijke minimum. Door illegale tewerkstelling (en het niet afdragen van sociale premies, het niet doorbetalen van het loon bij ziekte, etc.) heeft de ondernemer een financieel voordeel van €6,43 per uur ten opzichte van legale tewerkstelling op het niveau van het wettelijk minimum. Bij een werkweek van gemiddeld 9 uur loopt het financiële voordeel per jaar op tot 9 uur x 52 weken x €6,43 voordeel = €3.009,-.
- De inspecteur schat op basis van onderzoek naar lonen en werktijden van andere werknemers van het bedrijf, dat het daadwerkelijke loon van de derdelander op maximaal €7,50 per uur ligt en dat hij minimaal 8 uur per werkdag werkt (16 uur per week). Uitgaande van deze cijfers, loopt het voordeel van de werkgever per jaar op tot 16 uur x 52 weken x €11,43 voordeel = €9.510,-.

De opgelegde boete voor illegale tewerkstelling bedroeg voor deze eenmanszaak €3.000,- (verhoogde verwijtbaarheid).¹⁴

Casus 2

Op een bouwplaats treffen inspecteurs vier werknemers uit derde landen aan. Zij voeren verschillende bouwwerkzaamheden uit, waaronder schilderwerk en het plaatsen van gipsplaten. Op het moment van de inspectie waren ze er drie tot zes weken bezig. Ze hebben dit werk via internet (reclame op Facebook) gevonden. Eén van hen geeft aan er vijf dagen in de week, 7 tot 9 uur per dag (8 uur gemiddeld) te werken. Zij verklaren tussen de €7 en €12 per uur te ontvangen (€9,50 gemiddeld).

Twee ondernemingen worden in deze zaak als werkgever aangemerkt: een hoofdaannemer en een onderaannemer (beiden eenmanszaken). De opdrachtgever wordt niet als overtreder aangemerkt,

¹³ Van buiten de EU en van buiten de Europese Economische Ruimte.

¹⁴ Bij normale verwijtbaarheid was er in deze casus een boete opgelegd van €2.000,-

omdat deze marktconforme prijzen heeft betaald aan een, voor zover bekend kon zijn, legitieme hoofdaannemer. Noch de hoofdaannemer, noch de onderaannemer heeft een officiële verklaring aangelegd in deze zaak. De onderaannemer leek spoorloos verdwenen.

Onder de cao Bouw & infra 2021-2022 bedraagt het minimumloon €10,87 per uur. De reguliere arbeidskosten bij legale tewerkstelling bedragen €18,62 per uur ($1,71 \times €10,87$). Ervan uitgaande dat de vier werknemers in deze casus gemiddeld €9,50 per uur hebben ontvangen, is het financiële voordeel per uur en per werkende €9,12. Per jaar bedraagt het voordeel $40 \text{ uur} \times 52 \text{ weken} \times €9,12 \text{ voordeel} \times 4 \text{ werknemers} = €75.878,-$. Beide aannemers samen ontvangen een boete van €32.000,- voor het illegaal tewerkstellen van vier personen.

Casus 3

Een werknemer uit een derde land werkt 6 dagen in de week, negen à tien uur per dag, in de keuken van een Aziatische horecazaak. De derdelander verblijft illegaal in Nederland. Hij slaapt boven de keuken van het restaurant en mag er ook gratis eten. Naar eigen zeggen ontvangt hij voor zijn werk ca. €1.000,- per maand contant. Twee maanden geleden is hij door vrienden voorgesteld aan de eigenaar van het restaurant en is vervolgens begonnen met werken. De eigenaar geeft aan te weten dat de man illegaal in Nederland verblijft. Tegelijkertijd geeft hij aan niet te weten dat deze werknemer niet mag werken in Nederland.

Uitgaande van een loon van €1.000,- per maand en een werkweek van 54 uur ($6 \times 9 \text{ uur}$), ontvangt de derdelander een uurloon van €4,30. De laagste loonschaal van de cao Horeca zit op het niveau van het wettelijk minimumloon. Op 1 januari 2021 is dat €10,24 per uur of €1.684,80 per maand. De reguliere arbeidskosten in deze sector bedragen €18,15 per uur ($= 1,77 \times €10,24$). Per gewerkt uur bedraagt het financiële voordeel van de werkgever €13,65 ($= €18,15 - €4,30 - €0,20 \text{ voor maaltijdverstrekking}^{15}$). Per jaar loopt het voordeel in deze zaak op tot $54 \text{ uur} \times 52 \text{ weken} \times €13,65 = €38.329,-$.

De werkgever (V.O.F.) ontvangt een boete van €8000,- voor het illegaal tewerkstellen van één persoon.

Casus 4

Een werknemer heeft 11 jaar geleden asiel aangevraagd, maar geen verblijfsstatus gekregen. Hij is door de politie uit een asielzoekerscentrum verwijderd en zwerft nu rond. Sinds een jaar komt hij af en toe bij een bedrijf en helpt daar met klussen zoals het zagen van hout. Naar eigen zeggen heeft de derdelander zelf om dit werk gevraagd. Volgens de werkgever is hij via Vluchtelingenwerk met hem in contact gekomen. De man werkt zonder contract en zonder afgesproken verloning. De werkgever geeft hem soms wat contant geld zodat hij wat eten kan kopen, maar nadere informatie over bedragen ontbreekt.

Bij gebrek aan nadere informatie gaan we ervan uit dat deze derdelander 8 uur per week werkt. In de handel liggen de arbeidskosten (excl. subsidies) voor een werkende op minimumloonniveau op €18,93 per uur. Als we ervan uitgaan dat deze derdelander op het niveau van het minimumloon wordt betaald (€10,24 per uur bij een normale arbeidsduur van 38 uur), dan is het financiële voordeel van illegale tewerkstelling €8,69 per uur ($€18,93 - €10,24$). Op jaarbasis bedraagt het voordeel $8 \text{ uur} \times 52 \text{ weken} \times €8,69 \text{ voordeel} = €3.615,-$. We weten echter niet of de derdelander daadwerkelijk het minimumloon ontvangt. De uitspraak dat de derdelander 'soms wat contant geld' krijgt, duidt er eerder op dat de daadwerkelijke betaling lager is. Stel de derdelander ontvangt de helft van het minimumloon (€5,12 per uur), dan bedraagt het voordeel op jaarbasis €5.745,- (bij $8 \text{ uur} \times 52 \text{ weken} \times €13,81 \text{ voordeel}$).

De werkgever (V.O.F.) ontvangt een Wav 02-1 boete van €8000,-.

¹⁵ De waarde voor maaltijdverstrekking is gebaseerd op de gemiddelde kosten voor loon in natura (incl. maaltijdverstrekkingen) in de sector horeca, zie CBS (2022).

Casus 5

Tijdens een inspectie bij een bakkerij annex horecazaak treffen inspecteurs personen werkend aan die geen officieel geregistreerd dienstverband hebben. Er is geen personeels- of loonadministratie aanwezig in de onderneming noch een arbeidstijdenregistratie. Daarom onderzoeken onze inspecteurs camerabeelden van het beveiligingssysteem. Op deze beelden zijn 26 arbeidskrachten te zien, terwijl er officieel maar acht personen werken. Van 3 van de 26 arbeidskrachten overhandigt de werkgever geen afschriften van een geldig identiteitsdocument.

Bij de onderneming wordt 24 uur per dag gewerkt. Op basis van de analyse van camerabeelden blijkt dat er bij dit bedrijf op grote schaal zwart wordt gewerkt. Bij een bedrijf dat op deze manier opereert, gaan we er dan ook vanuit dat de drie niet geïdentificeerde derdelanders¹⁶ voltijd werken. De laagste loonschaal onder de cao voor het Bakkersbedrijf zit op het niveau van het wettelijk minimum (€10,24 per uur bij een normale arbeidsduur van 38 uur per week). Gebaseerd op getuigenverklaringen van andere werkenden bij de onderneming, die bv. €250,- voor een werkweek van 40 uur (uurloon van €6,25) ontvingen of werden verzocht om giraal uitbetaald loon contant terug te geven aan de werkgever, gaan we ervan uit dat de derdelanders onder minimumloonniveau betaald worden (€8,- per uur). Bij reguliere arbeidskosten in de (voedselverwerkende) industrie van €18,33 per uur, bedraagt het financiële voordeel bij illegale tewerkstelling €10,33 per uur ten opzichte van legale tewerkstelling. Het voordeel per jaar bedraagt 38 uur x 52 weken x €10,33 voordeel x 3 werkenden = €61.236,-.

Voor het niet voldoen aan de vaststellingsplicht ontvangt de werkgever (V.O.F.) een boete van €24.000 (3 x €8.000).

Casus 6

Twee werknemers uit een derde land verrichten stukadoorswerkzaamheden in een pand. Ze slapen op matrassen in dit pand. De derdelanders denken in totaal ongeveer drie weken bezig te zijn met de werkzaamheden. Ze werken van maandag tot zaterdag, beginnen op de meeste dagen tussen 9:00 en 10:00 uur en werken door tot 18:00 uur. Alleen op zaterdagen is de werktijd wat korter. Er zijn geen duidelijke afspraken gemaakt over het loon. Eén van de derdelanders verwacht ongeveer €1.500,- te ontvangen voor de werkzaamheden. Dit bedrag hoopt hij te kunnen verrekenen bij het kopen van een auto. De eigenaar van het pand heeft namelijk een autobedrijf. De eigenaar geeft aan het pand privé te hebben gekocht, buiten zijn zakenactiviteiten om.

Voor een medewerker in de afbouw bedraagt het uurloon in de laagste loonschaal €15,57 aldus de cao Afbouw 2020-2021. Met een omrekenfactor van 1,71 in de bouw lopen de reguliere arbeidskosten daardoor op tot €26,62 per uur. De eigenaar van het pand betaalt een uurloon van €11,11 (€1500,- / (45 uur x 3 weken)) en verkrijgt daarmee een voordeel van €15,51 per uur. Over de periode van 3 weken loopt dit voordeel op tot 45 uur x 3 weken x €15,51 voordeel x 2 werkenden = €4.188,-.

De werkgever (natuurlijke persoon) ontvangt een boete van €4.000,- voor het illegaal tewerkstellen van twee personen.

Casus 7

Bij de installatie van zonnepanelen op daken van een onderneming valt een werknemer uit een derde land door een lichtplaat. Hij wordt met zware verwondingen in het ziekenhuis opgenomen. Als uitvloeisel van het onderzoek naar het arbeidsongeval wordt ook duidelijk dat 6 werknemers uit derde landen zonder de nodige vergunningen mee hadden gewerkt aan de installatie van zonnepanelen. Vijf van deze personen hebben een arbeidsovereenkomst met een Litouws bedrijf. Vanuit daar worden ze uitgeleend naar Nederland. Maar ook in Litouwen beschikken deze

¹⁶ Dit zouden ook personen kunnen zijn, die een uitkering Gemeentelijke Sociale Dienst genieten of UWV uitkeringsgerechtigden/arbeidsongeschikten. Of personen die in de schuldsanering zitten. Al deze situaties komen inspecteurs tegen. Het financiële voordeel voor de werkgever wordt hierdoor niet kleiner.

derdelanders niet over de nodige vergunningen om daar te mogen werken. De zesde persoon heeft een arbeidsovereenkomst met een Pools bedrijf. Omdat we onvoldoende informatie hebben over de verloning van deze man, laten we hem in het vervolg buiten beschouwing.

De werknemers verklaren dat ze een tot drie weken zouden werken aan de installatie van zonnepanelen en daarna mogelijk een verdere klus zouden krijgen. Eén werknemer verklaart iedere dag 8 tot 9 uur te werken, zijn collega 8 tot 11,5 uur. We gaan in het vervolg uit van 9 uur per dag. Eén van de derdelanders (tevens slachtoffer van het arbeidsongeval) geeft aan 9 euro netto per uur te verdienen (overgemaakt op de bankrekening). Omdat de werknemers een arbeidscontract met een Litouws bedrijf hebben, kunnen we er niet van uitgaan dat dit nettoloon zwart is uitbetaald en moeten we een schatting maken van de daadwerkelijke arbeidskosten. De arbeidskosten liggen in Litouwen een stuk lager dan in Nederland en er zijn beduidend minder bijkomende kosten naast het directe loon.¹⁷ We schatten dat de daadwerkelijke arbeidskosten voor de werkgever op ongeveer €12,- liggen. Bij legale tewerkstelling op Nederlands minimumloon niveau zouden de arbeidskosten op €18,33 per uur liggen (voordeel van €6,33 per uur). Gedurende een periode van twee weken bedraagt het financiële voordeel bij deze vorm van illegale tewerkstelling $45 \text{ uur} \times 2 \text{ weken} \times €6,33 \times 5 \text{ werkenden} = €2.849,-$. Ervan uitgaande dat het illegale doorlenen van werknemers uit Litouwen een verdienmodel is en de werknemers was toegezegd dat mogelijk andere werkzaamheden zouden volgen, kan het financiële voordeel in een jaar oplopen tot $45 \text{ uur} \times 52 \text{ weken} \times €6,33 \times 5 \text{ werkenden} = €74.061$. Deze berekening veronderstelt dat je in Nederland vakmensen zou kunnen vinden die op minimumloonniveau zonnepanelen kunnen installeren; feitelijk is het verkregen loonvoordeel dus vermoedelijk nog groter.

In totaal worden in deze zaak vijf ondernemingen als werkgever van de vijf derdelanders aangemerkt. Deze ondernemingen hebben verschillende rollen als opdrachtgever, hoofdaannemer, aannemer, uitlener, of doorlener. We kunnen niet nader uitsplitsen welke ondernemingen welk financieel voordeel hebben genoten. In totaal wordt de vijf betrokken ondernemingen een boetebedrag van €50.000,- opgelegd voor het illegale tewerkstellen van vijf derdelanders (Wav 2-1: $5 \text{ werkgevers} \times 5 \text{ werkenden} \times €2.000,-$). Daarnaast ontvangen twee ondernemingen nog een boete van elk €1.500,- voor het niet voldoen aan de meldplicht in het kader van de WagwEU (WagwEU 8-1).

Casus 8

Bij een kapperszaak worden twee werkenden uit een derde land zonder verblijfsstatus werkend aangetroffen. De eerste is de neef van een medewerker en verklaart bij nood te helpen in de zaak. Dit deed hij 3 à 5 maanden geleden voor het eerst. Hij wordt niet betaald voor zijn hulp, maar krijgt sigaretten en eten. De tweede persoon heeft verblijfsdocumenten van een andere EU lidstaat en verklaart niet te werken bij de kapperszaak. Hij werkt naar eigen zeggen bij een kapperszaak in de EU lidstaat waar hij gerechtigd is om te verblijven. Hij is een vriend van de eigenaar en is op bezoek in Nederland. Hij wilde alleen even laten zien hoe hij zelf haar knipt.

De eigenaar van de kapperszaak is tijdens de controle op vakantie. Hij ontkent dat de twee mannen voor hem werken. Hij geeft aan dat hij de twee mannen geen tondeuse had laten aanraken als hij er zelf was geweest. Tijdens het verhoor wordt duidelijk dat hij naast de bezochte kapperszaak nog een tweede vestiging heeft. Officieel heeft hij twee werknemers in dienst, een per vestiging.

Eén werknemer per vestiging lijkt onvoldoende voor een kapperszaak. We gaan er in dit geval ook vanuit dat er structureel bij wordt gesprongen door minimaal twee illegaal tewerkgestelden. Omdat deze mogelijk alleen bij drukte werken, gaan we voor de berekening van het financiële voordeel uit van 20 uur per week per persoon. De reguliere kosten voor een medewerker op minimumloon niveau in de overige dienstverlening liggen op €18,13 per uur¹⁸. Ondanks dat de derdelanders in

¹⁷ Zie bijvoorbeeld Eurostat, geraadpleegd op 7 september 2023 via: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Wages_and_labour_costs#Labour_cost_components

¹⁸ Omdat deze overtredingen in 2020 zijn geconstateerd, gebruiken we hier ook cijfers uit 2020 (minimumloon van €10,21 bij een normale arbeidsduur van 38 uur per week).

deze zaak verklaren niet betaald te worden, gaan we ervan uit dat ze het minimumloon zwart ontvangen (€10,21 per uur). Per gewerkt uur bedraagt het voordeel €7,92. Per jaar bedraagt het voordeel voor de werkgever 20 uur x 52 weken x €7,92 voordeel x 2 werkenden = €16.474,- per jaar.

De werkgever (eenmanszaak) ontvangt een boete van €6.000,- voor het illegaal tewerkstellen van twee personen (1 x €4000,- en 1 x €2000,-; gematigd door het incidentele karakter van het werk voor de derdelander die aangaf op bezoek te zijn).

Casus 9

De Nationale Politie bezoekt een vestiging van een telefoon- en computerzaak om een persoon uit een derde land aan te houden. Tijdens dit bezoek treffen ze hem niet aan. Wel treffen ze een andere persoon werkend aan, die niet gerechtigd is om in Nederland arbeid te verrichten. Rond een half jaar later, brengt de Nationale Politie een tweede bezoek aan de vestiging. Dit keer treffen ze de eerder gezochte persoon. Geen van beide derdelanders heeft een verblijfstatus in Nederland. Van de twee bezoeken zijn processen-verbaal opgemaakt.

Er is weinig informatie beschikbaar over de duur en omvang van de werkzaamheden. De eigenaar van de zaak ontkent dat de twee personen uit derde landen voor hem werken. Een van de derdelanders wil tijdens het verhoor door de Nationale Politie geen antwoord geven. De andere is niet gehoord.

Om tot een schatting van het mogelijk behaalde financiële voordeel te komen, houden we rekening met de volgende drie punten:

- In de aangifte die tot het onderzoek van de Nationale Politie leidde, werd gemeld dat een van de derdelanders iedere dag, 10 uur per dag voor de onderneming zou werken.
- Er zaten meer dan 7 maanden tussen de datum van deze aangifte en de datum waarop de derdelander werd aangetroffen bij de vestiging.
- In een vooronderzoek van de Nationale Politie (observatie in civiele kleding) werd een van de werknemers ook al gezien tijdens het verrichten van arbeid in de zaak.

Op basis daarvan nemen we aan dat er structureel met minimaal één illegaal tewerkgestelde werknemer op voltijd-basis wordt gewerkt (1fte). De reguliere kosten voor een medewerker op minimumloon niveau in de overige dienstverlening liggen op €18,13 per uur.¹⁹ We gaan er weer vanuit dat deze medewerker het minimumloon (€10,21 per uur) zwart ontvangt. Dit leidt tot een voordeel van €7,92 per gewerkt uur. Per jaar loopt het voordeel voor de werkgever op tot 38 uur x 52 weken x €7,92 voordeel = €15.650,- per jaar. Het voordeel kan ook heel goed fors groter zijn omdat de twee personen mogelijk ook tegelijkertijd arbeid verrichtten en betaling onder het minimumloon goed denkbaar is.

In dit geval ontvangt de werkgever (V.O.F.) een boete van €16.000,- voor het illegaal tewerkstellen van twee personen.

Casus 10

In een autogarage wordt een werknemer zonder tewerkstellingsvergunning werkend aangetroffen. Deze derdelander verklaart daar niet te werken, maar slechts een vriend te helpen. Ook de eigenaar van de autogarage verklaart dat hij er niet werkt, maar als klant wel eens koffie komt drinken. Op de telefoon van de werknemer treffen inspecteurs foto's van hem aan in werkkleding in de garage, naast foto's van verschillende auto's die in de garage gerepareerd werden. Inspecteurs concluderen dat de derdelander in de betreffende garage al vaker aan auto's heeft gewerkt en dat hij dit minimaal 5 maanden geleden voor het eerst deed.

¹⁹ Omdat deze overtredingen in 2020 zijn geconstateerd, gebruiken we hier cijfers uit 2020 (minimumloon van €10,21 bij een normale arbeidsduur van 38 uur per week).

Gebaseerd daarop nemen we aan dat deze man structureel in de garage werkt. We passen weer de volgende berekening toe: de reguliere kosten voor een medewerker op minimumloon niveau in de handel²⁰ liggen op ca. €18,87- per uur.²¹ We gaan er weer vanuit dat deze medewerker het minimumloon zwart ontvangt (€10,21 per uur). Dit zorgt voor een financieel voordeel van €8,66 per uur. Uitgaande van een voltijddienstverband, bedraagt het financiële voordeel bij illegale tewerkstelling op jaarbasis 38 uur x 52 weken x €8,66 voordeel = €17.112,-.

De werkgever (V.O.F.) ontvangt een boete van €8.000,- voor het illegaal tewerkstellen.

Casus 11

Een werknemer verblijft illegaal in Nederland en werkt gedurende minimaal 4 maanden in een supermarkt. Volgens deze werknemer uit een derde land werkt hij er 5 of 6 dagen in de week, 8 uur per dag (gemiddeld 44 uur per week). Hij slaapt bijna iedere nacht op een bank in het kantoor van de onderneming. Verder geeft hij aan voor zijn werk €35,00 - €50,00 per dag te ontvangen. Dit bedrag ontvangt hij contant. Bij een werkdag van 8 uur komt dit neer op een uurloon van maximaal €6,25.

Volgens de bestuurder van de onderneming helpt de derdelander slechts af en toe mee en ontvangt hij hiervoor geen loon. Wel geeft de bestuurder aan dat hij de derdelander af en toe privé wat geld geeft om hem te helpen.

Vergeleken met een legale werknemer die op minimumloon niveau wordt betaald (arbeidskosten van €18,93 in de handel), heeft de werkgever door de illegale werknemer een financieel voordeel van €12,68 per uur. Uitgaande van de periode van 4 maanden, gedurende welke de derdelander in de supermarkt werkt en werkweken heeft van 44 uur, bedraagt het totale voordeel 44 uur x 17 weken (4/12^e van het jaar) x €12,68 voordeel = €9.485,-. De inspecteur die deze zaak leidt, vermoedt echter dat de derdelander al langer dan 4 maanden in de supermarkt werkt. Per jaar zou het voordeel oplopen tot 44 uur x 52 weken x €12,68 voordeel = €29.012,-.

Het illegaal tewerkstellen van de derdelander wordt beboet met €6.000,-. Daarnaast wordt een WML boete van €9.000,- opgelegd voor het niet overhandigen van bescheiden.

Casus 12

Een werknemer wordt zes dagen per week, drie uur per dag illegaal tewerkgesteld door een schoonmaakbedrijf. Noch het schoonmaakbedrijf noch het inlenende bedrijf waar de werkzaamheden plaatsvinden, vraagt bij indiensttreding om identificatie. De werknemer komt uit een derde land en heeft na minimaal drie maanden werken (volgens collega-werknemers) nog geen loon ontvangen en ook geen contract; hij beschikt ook niet over een bankrekening. Door het inlenende bedrijf zou zelfs bij het schoonmaakbedrijf zijn nagevraagd waarom betaling uitbleef. De werknemer bleek ook tijdens feestdagen niet vrij te kunnen nemen. De werkgever van het schoonmaakbedrijf wilde niet door de Inspectie worden gehoord. Er is in deze casus ook een tweede werknemer illegaal tewerkgesteld, maar daar is vrijwel geen informatie over beschikbaar. Daarom rekenen we in deze casus verder met alleen eerstgenoemde derdelander.

De reguliere kosten voor een medewerker op minimumniveau in de schoonmaak bedragen €20,01. Als de werkgever doorgaat met het niet uitbetalen van het loon, bedraagt zijn voordeel op jaarbasis 18 uur x 52 weken x 20,01 voordeel = €18.729. Ervan uitgaande dat de werknemer uiteindelijk de hem toegezegde €10 per uur zou ontvangen, leidt dat tot een loonvoordeel op jaarbasis van 18 uur x 52 weken x 10,01 voordeel = €9.369. In dit geval is de wederrechtelijk verkregen omzet ook bekend, omdat het schoonmaakbedrijf per uur €25 excl. BTW bij bedrijf 2 declareert. Minus de loonkosten leidt dat op jaarbasis tot een opbrengst van 18 uur x 52 weken x 15,01 voordeel = €14.049. Uit het onderzoek kwam naar voren dat het schoonmaakbedrijf ook voor

²⁰ Reparatie van auto's hoort volgens de SBI 2008 indeling bij de branche groot- en detailhandel.

²¹ Cijfers uit 2020.

andere vestigingen van bedrijf 2 werkzaamheden verrichtte en ook daar sprake was van niet-geïdentificeerde werknemers. Vermoedelijk is het voordeel van het schoonmaakbedrijf dus groter. De werkgever van het schoonmaakbedrijf (eenmanszaak) ontvangt een boete van €4.000 voor het illegaal tewerkstellen.

Casus 13

Bij een controle door de Koninklijke Marechaussee worden twee werkenden uit een derde land aangetroffen in het laadruim van een bedrijfsauto, die verklaarden werkzaamheden te hebben uitgevoerd voor een werkgever. Tijdens een inspectie bij dit kwekersbedrijf blijken acht personen illegaal te zijn tewerkgesteld. Een persoon die verklaarde op familiebezoek te zijn en niet te werken is uiteindelijk in de boetebesikking niet meegenomen.

Er is in deze zaak geen harde informatie over het feitelijk uitbetaalde loon. Een werknemer verklaart €7,58 per uur te hebben ontvangen. We negeren in de berekening dat er op de verdiensten nog huisvestingskosten, zorgkosten en energiekosten worden ingehouden die het feitelijk uitbetaalde loon nog verlagen. De bruto kosten van een werknemer die volgens de regels wordt betaald, bedragen in de landbouwsector €17,72 (in het jaar 2021). Dat betekent dus per uur een voordeel van €10,14. In deze bedrijfstak gaan we ervan uit dat er 9 maanden per jaar wordt gewerkt. De werknemers werken netto 8 uur op maandag t/m vrijdag en nog 5,5 uur op zaterdag, dat brengt het weektotaal op 45,5 uur. Daarmee komen we op de volgende berekening: 45,5 uur x 39 weken (9/12 deel van het jaar) x €10,14 voordeel x 7 werknemers = €125.954. De opgelegde boete bedraagt €21.000 (illegale tewerkstelling van 7 derdelanders).

Casus 14

De Inspectie ontvangt een melding van Fairwork met betrekking tot een derdelander die zou worden uitgebuit in de scheepsbouwsector. Hij zou contant worden betaald, slapen op de locatie en bij gevaarlijke werkzaamheden worden ingezet. Er is sprake van twee bedrijven (opdrachtgever en opdrachtnemer), beide bedrijven hebben dezelfde wettelijk vertegenwoordiger (die later is aangemerkt als feitelijk leidinggevende).

De betreffende werknemer zou 2.592 uur hebben gewerkt voor de werkgever gedurende 14 maanden. Daarvoor was afgesproken dat hij in totaal €12.060 zou ontvangen; feitelijk had hij op het moment van het inspectie-onderzoek slechts €1.350 ontvangen. Omdat we steeds rekenen met een volledig jaar komen we omgerekend naar jaarbasis uit op 2.222 gewerkte uren, een toegezegde beloning van €10.337 en een feitelijke beloning van slechts €1.157. Het toegezegde uurloon bedraagt daarmee €4,65 en het feitelijke uitbetaalde uurloon €0,52. De scheepsbouw valt onder de cao Metalelektro. Het minimale uurloon in deze cao bedraagt in 2020 €12,33. Omdat de arbeidskosten in de industrie een factor 1,79 van de uurloonkosten bedragen, zou de werkgever normaliter per uur €22,00 kwijt zijn aan een werknemer. Zou de werkgever alsnog uitbetalen wat was afgesproken, dan bedraagt zijn voordeel 2.222 uren x €17,35 voordeel (€22,00 - €4,65) = €38.552. Als we uitgaan van wat door de werkgever feitelijk is uitbetaald, bedraagt zijn voordeel 2.222 uren x €21,48 voordeel (€22,00 - €0,52) = €47.729. Er is in totaal voor €40.000 aan boetes opgelegd (aan werkgevers en feitelijk leidinggevendens) in verband met deze werknemer, €22.000 voor de Wet arbeid vreemdelingen en €18.000 voor de WML.

De tweede werknemer was een student van buiten de Europese Economische Ruimte waarvoor geen tewerkstellingsvergunning is aangevraagd en die dus ook illegaal is tewerkgesteld. Hij heeft in totaal 3,5 maand gewerkt op de werf en daar €1.400 voor ontvangen. Hij werkte 40 uur per week. We berekenen ook hier het arbeidskostenvoordeel van de werkgever over een heel jaar, omdat de te verrichten werkzaamheden niet van nature eindig zijn. Omgerekend naar een jaar zou de werknemer €4.800 ontvangen voor 40 uur x 52 weken = 2.080 uur (uurloon = €2,31). Uitgaande van dezelfde cao-gegevens als bij de eerste werknemer, zou de werkgever op jaarbasis een voordeel van 2.080 uur x €19,69 voordeel (€22,00 - €2,31) = € 40.955,- hebben. De totaal opgelegde boetes voor deze werknemer bedragen €32.500, waarvan €10.500 voor WML en €22.000 voor Wav.

Casus 15

Tijdens een inspectie langs de snelweg treft de ILT een illegaal tewerkgestelde chauffeur aan. De Arbeidsinspectie vraagt gegevens op bij het transportbedrijf (een eenmanszaak volgens de KvK) over de chauffeurs die voor het bedrijf hebben gereden; volgens de werkgever zijn dat er zeven. De Arbeidsinspectie vordert de identiteitsgegevens, maar krijgt deze niet. De werknemers zijn ook niet opgenomen in de administratie en er zijn geen arbeidscontracten afgesloten.

Uit een analyse op het gebruik van de vrachtwagens komt naar voren dat er naast de werkgever zelf, vermoedelijk door minimaal 11 chauffeurs moet zijn gereden. Niet duidelijk is of die chauffeurs fulltime voor deze werkgever werkten, daarom gaan we veiligheidshalve uit van de helft aan fte's (5,5). De ene werknemer die bij de controle is verhoord, verklaart vier dagen op proef te hebben gereden en daarvoor contant €170 euro te hebben ontvangen. Omdat in deze casus geen verdere informatie over uitbetaalde lonen beschikbaar is gekomen, gaan we ervan uit dat alle chauffeurs hetzelfde bedrag van €45 per dag uitbetaald kregen (omgerekend €5,31 per uur). Per uur kost een werknemer in deze sector €18,08 en houdt de werkgever dus €12,77 over. Zo komen we tot een loonvoordeel van €146.089,- op jaarbasis (40 uur x 52 weken €12,77 voordeel x 5,5 werknemers). De som van de opgelegde boetes aan deze eenmanszaak bedraagt €63.000, waarvan €21.000 voor de Wav en €42.000 voor de WML.

Casus 16

Bij een controle van een slachthuis/slager probeert een aantal werknemers weg te vluchten. Op basis van onder andere camerabeelden worden uiteindelijk van vier werknemers identiteitsgegevens gevorderd. De werkgever weigert deze te verstrekken. In de melding is sprake van zwart werken naast een uitkering, dus mogelijk betreft het hier geen illegaal tewerkgestelde werknemers.

We weten niet wat deze vier werknemers betaald kregen. Wel is bij een andere - tevens bij dezelfde controle aangetroffen - medewerker, onderbetaling vastgesteld. We gaan ervan uit dat de vluchtende werknemers hetzelfde loon ontvingen (€1.260) als deze onderbetaalde werknemer (als zij daadwerkelijk zwart werkten, kan de feitelijke betaling nog wel eens lager zijn geweest). Tevens gaan we uit van een zelfde aantal uren arbeid als bij genoemde legaal tewerkgestelde persoon is vastgesteld (130 uur werken per maand in relatie tot een normale arbeidsduur van 156 uur). De werknemers ontvangen dus een uurloon van €9,69 terwijl de arbeidskosten in de vleesverwerkende industrie €19,33 per uur bedragen uitgaande van de laagste loonschaal in de cao. Dit levert een voordeel van €9,64 per uur op. Op jaarbasis loopt het voordeel op tot 30 uur per week²² x 52 weken x €9,64 x 4 werknemers = €60.154. De opgelegde Wav-boete voor het niet verstrekken van identiteitsgegevens bedraagt €24.000.

Casus 17

Het uitzendbureau leende aan een agrarische groothandel acht werknemers uit die niet gerechtigd waren in Nederland te werken. Het uitzendbureau brengt de werknemers onder in eigen woningen. In overleg tussen uitzendbureau en inlener wordt bepaald hoeveel uitzendkrachten ingezet worden, er wordt een uurtarief bepaald en dat factureert het uitzendbureau aan de inlener. De inlener zegt dat hij door de combinatie van een visum voor een ander EU-land, een A1-verklaring en een BSN veronderstelde dat de werknemers in Nederland mochten werken. De werknemers ontvingen per kas €10,34 per uur waarbij bij de meeste werknemers nog inhoudingen werden gedaan variërend van €80 tot €320 per maand voor 'hotelkosten', soms meer dan 25% van het brutoloon. In de administratie van de werkgever werd ook een pinpas van een werknemer aangetroffen met pincode, mogelijk dat de werkgever dus na uitbetaling weer geld 'terughaalde' van werknemers.

In deze zaak is geen onderzoek gedaan naar naleving WML en ook zijn geen facturen van inlener aan uitzendbureau beschikbaar. Daarom kijken we naar de boetes en het voordeel van de

²² We gaan uit van 83% van de normale arbeidsduur van 36 uur (=30 uur), op basis van 130 uur per maand / 156 uur per maand = 0,83.

werkgevers samen. Uitgaande van arbeidskosten die betaald hadden moeten worden van €18,93 per uur in deze sector, is het voordeel €8,59. In een jaar bedraagt het voordeel dan 40 uur x 52 weken x €8,59 voordeel x 8 werkenden = €142.938,-. Daarboven komt dan nog het onrechtmatig verkregen voordeel op huisvesting bij het uitzendbureau.²³ In totaal is aan beide werkgevers opgeteld €56.000 Wav-boete opgelegd, €24.000 aan het uitzendbureau en €32.000 aan de inlener (in beide gevallen voor acht illegaal tewerkgestelde medewerkers).

Casus 18

Bij een inspectie worden twee illegaal tewerkgestelde werknemers aangetroffen die als schoonmakers worden ingezet bij inleners. De inleners hadden geen schriftelijke overeenkomst met het schoonmaakbedrijf en er werd geen urenadministratie bijgehouden. De eerste werknemer ontving €5 euro per uur, dat bedrag zou worden aangevuld zodra de tewerkstellingsvergunning binnen was; maar ook na anderhalve maand in dienst was de twv-aanvraag nog niet de deur uit. We beschouwen daarom die €5 als het daadwerkelijk uitbetaalde salaris. Deze werknemer werkte gemiddeld 40 uur per week. Ook de andere werknemer krijgt per uur €5 contant uitbetaald en werkte gemiddeld 40 uur per week. Hij ontvangt ongeveer €900 per maand waarop dan €250 voor woonruimte wordt ingehouden.

We berekenen ook nu het voordeel aan arbeidskosten op jaarbasis omdat schoonmaakwerk het hele jaar wordt uitgevoerd. Per uur bedraagt het voordeel van de werkgever €20,01 minus de uitbetaalde €5 = €15,01. Op jaarbasis bedraagt dit 40 uur x 52 weken x €15,01 voordeel x 2 werknemers = €62.442. Het opgelegde boetebedrag bedraagt in totaal € 51.500, waarvan €23.000 Wav (voor schoonmaakbedrijf en inlener samen), €21.000 aan WML-boete en €7.500 ATW-boete voor het ontbreken van een deugdelijke arbeidstijdenregistratie.

Casus 19

Tijdens een controle op een aspergeveld worden vijf werknemers uit derde landen aangetroffen. Vier van deze vijf personen zijn illegaal tewerkgesteld. De vijfde persoon onttrekt zich aan de controle, waarna inspecteurs de werkgever verzoeken om zijn identiteit kenbaar te maken. De werkgever voldoet niet aan deze vordering. De verklaringen van de derdelanders leiden niet tot een eenduidig beeld, maar de meeste verklaren geen contract te hebben en niet precies te weten wat ze zullen verdienen. Verklaringen variëren van betaling per uur (7-9 euro) tot betaling per kilo asperges (0,55 cent per kilo). Ook verklaren enkele personen dat ze voor huisvesting op het erf moeten betalen (25 euro per week). Verklaringen over gewerkte uren zijn ook niet eenduidig: deels heeft dit te maken met het feit dat de werktijden afhangen van de groei van de asperges. Maar gebaseerd op verklaringen van de legale arbeidskrachten gaan we ervan uit dat gemiddeld toch voltijd werkweken van 38 uur worden gedraaid (inclusief incidenteel werk op zaterdag en zondag).

Het aspergeseizoen loopt van april tot juni. Daarna kunnen arbeidskrachten bij deze werkgever mogelijk nog een paar weken doorwerken in de fruitteelt. De arbeidskosten voor een reguliere werknemer in de sector landbouw (in 2021) bedragen €17,72 per uur. Als er gemiddeld €8,- per uur wordt betaald, dan bedraagt het voordeel €9,72 per uur. Gedurende één asperge- en fruitseizoen bedraagt dit voordeel 38 uur x 17 weken (4/12e van het jaar) x €9,72 voordeel x 5 werknemers = €31.396. Daarboven komt mogelijk nog het extra verkregen voordeel door inhoudingen voor huisvesting. Het opgelegde boetebedrag bedraagt in totaal € 39.250, waarvan €24.000 voor het illegaal tewerkstellen van 4 personen, €4.000 voor het niet kenbaar maken van de identiteit van een vijfde persoon en €11.250 voor het ontbreken van een deugdelijke arbeidstijdenregistratie.

Casus 20

Bij een integrale controle in samenwerking met ambtenaren van de Belastingdienst, Omgevingsdienst, Nationale Politie en gemeente treffen inspecteurs vijf werknemers uit derde landen werkend aan in een restaurant. Ze dragen werkkleding, deels met het logo van de

²³ [Rapportage Inspectie SZW: kostenvoordelen en arbeidsuitbuiting | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

onderneming. De eigenaar van de zaak verklaart dat de derdelanders op deze dag zonder betaling aan het helpen zijn, omdat het restaurant voor een maaltijd voor 50 personen in het asielzoekerscentrum zorgt, waar deze derdelanders verblijven. De twee derdelanders, die zijn gesproken, bevestigen dit verhaal. De teamleider in het restaurant lijkt in eerste instantie niet op de hoogte van deze speciale opdracht voor het asielzoekerscentrum, maar later wel. Inspecteurs zien in de keuken geen hoeveelheden eten staan die dit verhaal zouden bevestigen. Uit een telefonisch gesprek met een contactpersoon van het asielzoekerscentrum blijkt dat deze niets weet van deze opdracht.

Deze zaak is een casus van een van de tien Regionale Informatie- en Expertise Centra (RIEC) in Nederland. In de aanvullende informatie over deze casus staat onder andere vermeld dat:

- er mogelijk asielzoekers zonder vergunning werken;
- de mensen op de loonlijst maar een paar uur per week werken, hetgeen niet in overeenstemming is met de zeer ruime openingstijden van de zaak. Omgerekend zou er maar 1 persoon per uur staan;
- er geen kasstortingen worden gedaan terwijl je wel cash kunt betalen.

De eigenaar van de zaak verklaart dat er bij drukte 4-9 personen nodig zijn in de zaak. Dit wijst er allemaal op dat er grotendeels, en door veel verschillende personen, zwart wordt gewerkt. We gaan er dan ook vanuit dat de aangetroffen derdelanders er structureel werken. Omdat ze mogelijk alleen bij drukte bijspringen, rekenen we met 20 uur per week per illegaal tewerkgestelde.

In 2022 bedraagt het minimumloon in deze sector €10,48 per uur. Bij een omrekenfactor van 1,77 in de horeca, komen de totale arbeidskosten uit op €18,55 per uur. Terwijl de derdelanders verklaren niet betaald te worden, veronderstellen we dat deze werkgever hen het minimumloon zwart uitbetaalt. Het financiële voordeel bedraagt €8,07 per uur. Op jaarbasis bedraagt het voordeel 20 uur x 52 weken x €8,07 voordeel x 5 werknemers = €41.964. Het daadwerkelijke voordeel kan nog veel hoger liggen als de werkgever de derdelanders minder betaalt dan het minimumloon. De werkgever (eenmanszaak) krijgt een boete van in totaal €10.000,- opgelegd (5 x €2.000,-). De boete wordt vastgesteld op 50% van het boetenormbedrag, door normale verwijtbaarheid. Er worden daarnaast ook boetes opgelegd voor het niet giraal uitbetalen van het loon, maar dit betreft de legaal tewerkgestelde medewerkers in loondienst. Deze boetes laten we hier dus buiten beschouwing.

Casus 21

Een gemeente maakt melding van een Oekraïense vrouw die oneerlijk wordt behandeld door een onderneming in de productiegerichte pluimveehouderij. Zij is een aantal maanden na het uitbreken van de oorlog in haar land naar Nederland gevlucht en zou bij de pluimveehouderij gedurende drieënhalve maand zonder arbeidsovereenkomst lange werkweken maken en te weinig loon ontvangen. Bovendien moest zij op zeker moment het leefgeld wat zij als vluchteling van de gemeente ontving, inleveren bij de werkgever. Uit nader onderzoek blijkt dat deze vrouw inmiddels niet meer werkt voor het pluimveebedrijf. Aan de hand van een door haarzelf gedetailleerd bijgehouden administratie kan zij aantonen dat zij gedurende de gehele periode van tewerkstelling 7 dagen per week werkte waarvan soms 10 tot 11,5 uur per dag en daarvoor aanvankelijk een loon van € 9,- en later € 8,- per uur in contanten ontving. Zij vertelt ook dat de werkgever geen persoonlijke beschermingsmiddelen beschikbaar stelde, terwijl ze haar werkzaamheden in zeer stoffige kippenstallen moest verrichten.

Meerdere getuigen die op of rond de pluimveehouderij woonden en/of werkten bevestigen dat de werkdagen van de Oekraïense vrouw lang waren, dat de werkgever afspraken over het loon niet nakwam en dat zij zwaar en smerig werk moest doen. Werknemers uit Oekraïne zijn wanneer zij kunnen aantonen dat zij onder de Richtlijn Tijdelijke Bescherming vallen, vrij om te werken in Nederland. Wanneer een werkgever een werknemer uit Oekraïne in dienst wil nemen, moet dit wel eerst gemeld worden bij het UWV, zodat de Nederlandse Arbeidsinspectie aan de hand van de gegevens uit de melding kan controleren of de werkgever zich aan de arbeidswetten houdt. De werkgever heeft de vrouw echter niet gemeld bij het UWV. Ook komt zij niet voor in de administratie van werkgever. Voorts komt uit het onderzoek een vergelijkbaar verhaal naar voren met betrekking tot een Oekraïense man die juist vóór het uitbreken van de oorlog voor de

pluimveehouderij werkzaam zou zijn geweest. Deze man is na de Russische inval naar zijn moederland teruggekeerd en het is niet mogelijk geweest om hem te spreken voor het onderzoek. Maar meerdere getuigen bevestigen zijn werkzaamheden gedurende langere tijd voor werkgever. Verschillende getuigen weten zijn naam te noemen en verklaren dat ook hij 7 dagen per week werkte en soms lange werkdagen maakte, tot soms wel 04:00 uur in de ochtend. Hij zou smerig werk verrichten, zoals het uitmesten van stallen en het rapen van dode kippen. Op een gegeven moment zou werkgever afspraken over het loon niet zijn nagekomen. De man werd afgebeeld, zoals een van de getuigen het typeerde. Deze man komt echter niet voor in de administratie van de werkgever en het blijkt dat de werkgever indertijd voor deze man geen tewerkstellingsvergunning heeft aangevraagd. De werkgever verklaart dat de vrouw wel in zijn huis woonde, maar ontkent dat beide Oekraïners ooit voor hem gewerkt hebben.

Uit de verklaringen van de Oekraïense vrouw zelf en van andere getuigen blijkt dat er bij deze onderneming structureel werknemers onder miserabele omstandigheden illegaal worden tewerkgesteld. De arbeidskosten voor een reguliere werknemer in de landbouw bedragen in 2021 €17,72 per uur. Als er gemiddeld €9,- per uur wordt betaald, houdt de werkgever €8,72 per uur over. Per jaar bedraagt het voordeel $56 \text{ uur} (7 \times 8) \times 52 \text{ weken} \times €8,72 \text{ voordeel} = €25.393,-$ per werknemer. Met betrekking tot voornoemde twee Oekraïense werknemers wordt voor overtreding van de Wet arbeid vreemdelingen (Wav) een boete van € 7.125 opgelegd aan werkgever, waarvan € 6.000 voor het niet verstrekken van identiteitsgegevens van de Oekraïense man en €1.125 voor het niet melden van de tewerkstelling van de Oekraïense vrouw.²⁴ Verder wordt aan werkgever een boete van €9000,- opgelegd voor het niet overhandigen van bescheiden om vast te stellen of aan de bepalingen van de Wet minimumloon (WML) is voldaan én een boete van €7.500 voor overtreden van de Arbeidstijdenwet (ATW) vanwege het niet voeren van een deugdelijke urenregistratie door de werkgever.

Casus 22

De schoonmaak op vakantieparken wordt verzorgd door een schoonmaakorganisatie. Voor de drukke dagen (wisseldagen) maandag en vrijdag leent deze schoonmaakorganisatie extra personeel in via een uitzendbureau. Dit uitzendbureau is in staat om op korte termijn veel mensen te leveren. Dit kan onder andere door ketenconstructies met vier andere uitzendbureaus. Ergens in de keten worden 64 derdelanders bij asielzoekerscentra geworven. Deze derdelanders worden 2 dagen per week, 5 uur per dag illegaal tewerkgesteld als schoonmakers in de vakantieparken. Ze ontvangen 45 euro per dag (9 euro per uur) contant.

In 2021 bedragen de arbeidskosten voor een reguliere kracht in de schoonmaak €20,01 per uur. De werkgevers hebben bij deze vorm van illegale tewerkstelling een financieel voordeel van €11,01 per uur. Over een heel jaar loopt dit voordeel op tot $10 \text{ uur} \times 52 \text{ weken} \times €11,01 \text{ voordeel} \times 64 \text{ werknemers} = €366.413,-$. Het is niet helemaal duidelijk waar in de keten dit voordeel ligt. Het financiële voordeel ligt wellicht met name bij de uitzendbureaus, maar de vakantieparken en de schoonmaakorganisatie hebben ook voordeel door de beschikbaarheid van een hele groep arbeidskrachten op korte termijn. In totaal worden boetes opgelegd van €1.57 miljoen euro voor alle werkgevers bij elkaar. De hoogste boetes worden opgelegd aan het vakantiepark, de schoonmaakorganisatie en twee van de uitzendbureaus voor het illegaal tewerkstellen van 64 personen. Bij de overige uitzendbureaus gaat het om minder personen.

Casus 23

Op een boerderij waar schapen worden gehouden en groenten worden verbouwd, worden zes werknemers uit derde landen aangetroffen. De werknemers geven aan als vrijwilliger op de boerderij te helpen met onder andere het verzorgen van de dieren, bouwen van kassen, aarde bewerken en zaaien en water geven aan planten. De derdelanders wonen op de boerderij en

²⁴ Daarnaast worden er in deze zaak nog boetes opgelegd voor het overtreden van de Wav van in totaal € 4.250,- voor het niet tijdig melden van een voor de onderneming werkend Oekraïens stel bij het UWV en voor het niet tijdig vaststellen van de identiteit van nog een ander persoon. Dit Oekraïens stel blijkt overigens wél een arbeidsovereenkomst te hebben en in de loonadministratie van de werkgever te staan.

krijgen er ook gratis eten. Ze verklaren dat ze na het ontbijt beginnen met werken, dat ze een lunchpauze hebben en dat ze daarna tot aan het avondeten doorwerken (= voltijd werk). Alle aangetroffen derdelanders verblijven illegaal in Nederland. De verklaringen die zij afleggen, komen allemaal overeen: Ze verklaren geen geld te ontvangen voor hun werk op de boerderij (buiten kleine bedragen voor persoonlijke behoeften om), soms in andere steden kleine klussen voor geld te doen (bv. in de schoonmaak), zich geen namen of adressen te kunnen herinneren, niet eens van de eigenaren van de boerderij waar ze zijn aangetroffen, en ze verklaren geen paspoorten meer te hebben (ondanks dat ze hun paspoorten nog hadden toen ze in Europa kwamen). Ook verklaren ze niet terug te kunnen naar hun land van herkomst omdat ze daar achtervolgd worden voor hun geloof. Op de boerderij lijken ze een geloofsgemeenschap te hebben gevonden: men noemt elkaar broeder en zuster en men beweert elkaar te helpen.

De eigenaren van de boerderij wensten geen verklaring af te leggen in deze zaak. Het is dan ook niet helemaal duidelijk of deze boerderij een winstoogmerk heeft of voornamelijk zelfvoorzienend is voor de geloofsgemeenschap. Wel verkoopt de boerderij actief haar agrarische producten.

Het minimumloon in de landbouwsector in 2022 bedraagt €10,48 per uur. Bij een omrekenfactor van 1,73, komen de totale arbeidskosten uit op ca. €18,13 per uur. Stel deze werkgever betaalt de illegaal tewerkgestelden helemaal niets (zoals beweerd), dan is dit bedrag gelijk aan het financiële voordeel per uur. Omdat de illegaal tewerkgestelden soms wel wat geld voor persoonlijke behoeftigheden lijken te ontvangen, gaan we uit van €5,- per uur. Het financiële voordeel is dan €13,13 per uur. In deze bedrijfstak gaan we ervan uit dat er 9 maanden per jaar wordt gewerkt. Op jaarbasis loopt het voordeel op tot 38 uur x 39 weken (ca. 9/12e deel van het jaar) x €13,13 voordeel x 6 werknemers = €116.752,-. De werkgever krijgt een boete van in totaal €24.000,- opgelegd (6 x €4.000,-; het boetebedrag is vastgesteld op 50% van het boetenormbedrag, door normale verwijtbaarheid).

Casus 24

In een pand vinden stukadoorswerkzaamheden en andere afbouwwerkzaamheden plaats. Er worden drie werkkenden uit een derde land in het pand aangetroffen. Ze werken 5-6 dagen in de week en 8-10 uur per dag. In onze berekening gaan we uit van 49,5 uur per week (9 uur per dag van maandag t/m vrijdag en 4,5 uur op zaterdag). Het is niet helemaal duidelijk wat deze derdelanders verdienen. Een werkende geeft aan het niet te weten en een werkende heeft het over €10,- netto per uur. De derde verklaart een keer €40,- en een keer €80,- contant te hebben ontvangen, maar we weten niet voor hoe veel uren.

Er worden drie bedrijven aangemerkt als werkgever in deze zaak: een vastgoedbedrijf en tevens eigenaar van het pand, een hoofdaannemer en een onderaannemer. Gezien de aard van de bedrijven, nemen we aan dat minstens één van de bedrijven, zo niet alle drie bedrijven, structureel personen illegaal tewerkstelt. Door de 'dure' cao in de afbouw kan dit een lonend verdienmodel zijn. De laagste loonschaal van deze cao start bij een uurloon van €15,57. Met een omrekenfactor van 1,71 in de bouw lopen de reguliere arbeidskosten daardoor op tot €26,62 per uur. Ervan uitgaande dat de derdelanders €10,- per uur ontvangen, is het financiële voordeel €16,62 per uur. Gedurende een jaar kan het financiële voordeel oplopen tot 49,5 uur x 52 weken x €16,62 voordeel x 3 werknemers = €128.340,-. De totale boete voor de drie werkgevers bedraagt €27.000,- (€9.000 voor het vastgoedbedrijf, €13.500 voor de hoofdaannemer en €4.500 voor de onderaannemer (eenmanszaak)).

BIJLAGE 3

Verantwoording selectie van zaken/casussen

Op basis van een iNet uitdraai van alle Wav zaken uit 2021 en 2022 hebben we een selectie gemaakt van aanvankelijk 19 zaken, later aangevuld met nog 5 Wav zaken uit de eerste helft van 2023. Deze selectie is niet aselekt/random. We hebben gericht gezocht naar Wav zaken waarbij kwetsbare derdelanders (vaak zonder verblijfsstatus) zwart werk verrichtten in Nederland. Verder hebben we geprobeerd om zaken te vinden waarbij informatie beschikbaar was over de feitelijke betaling van (een) illegaal tewerkgestelde(n) en waarbij ook indicaties aanwezig waren voor het aantal gewerkte uren per week. Tevens is bij de selectie van casussen gestreefd naar een zekere spreiding over hoofdsectoren van onze arbeidsmarkt.

Andere Wav zaken hebben we buiten beschouwing gelaten. Denk bijvoorbeeld aan zaken over kennismigranten die net onder de norm worden betaald of waarbij een verklaring als erkend referent ontbreekt. Op grond van de boeteregels in combinatie met de jurisprudentie zullen dergelijke 'administratieve' overtredingen tot matiging en verminderde verwijtbaarheid aanleiding geven.

Verantwoording berekeningen

Voor iedere casus hebben we geprobeerd het daadwerkelijk verkregen financieel voordeel van de werkgever te berekenen. Voor deze berekening maken we een schatting van:

- A. De kosten van de illegale tewerkstelling: dit gaat met name om de (zwart uitbetaalde) monetaire verloning van de illegaal tewerkgestelde(n), soms in combinatie met kosten van verstrekt eten of huisvesting;
- B. De kosten van legale tewerkstelling: dit gaat om verloning volgens het wettelijk minimum (of minimum onder een geldende cao) plus andere onderdelen van de reguliere arbeidskosten (sociale premies, loondoorbetaling bij ziekte, vakantiegeld, etc.);

Gebaseerd op deze onderdelen maken we de volgende berekening:

Financieel voordeel ten opzichte van legale tewerkstelling: bedrag B – bedrag A

Het schatten van bedragen A en B is niet eenvoudig. Omdat feitelijke informatie ontbreekt, berusten onze schattingen vaak op aannames. De moeilijkheden bij het schatten en gemaakte keuzes lichten we per bedrag toe.

Schatting van bedrag A: Feitelijke informatie over het uitbetaalde loon, de gewerkte uren en de lengte van het dienstverband ontbreekt bij illegale tewerkstelling vaak. We baseren onze schattingen voor zover mogelijk op verklaringen van de illegaal tewerkgestelde(n) of andere getuigen (of andere informatie uit een boeterapport). Als er meerdere verklaringen zijn die niet overeenkomen, dan middelen we dit uit. Als de ene illegaal tewerkgestelde bijvoorbeeld verklaart €8,- per uur te ontvangen en de andere €10,-, dan rekenen we met een gemiddelde van €9,- per uur. Als er helemaal geen informatie over beloning beschikbaar is, dan gaan we ervan uit dat de werknemer het wettelijke minimumloon of laagst mogelijke cao loon (indien hoger dan het wettelijk minimum) ontvangt. We zijn ons ervan bewust dat dit in veel gevallen een overschatting zal zijn. Als het op basis van het boeterapport en de aard van het bedrijf en/of de werkzaamheden aannemelijk is dat structureel met illegaal tewerkgestelde derdelanders wordt gewerkt, dan rekenen we het financiële voordeel uit voor een heel jaar. Anders voor de periode, die door de betrokken personen wordt genoemd. Dit lichten we per casus nader toe.

Schatting van bedrag B: Het CBS brengt om het jaar de gemiddelde arbeidskosten per bedrijfstak in kaart.²⁵ Arbeidskosten bestaan onder andere uit het directe loon, bijzondere beloningen (bv. vakantiebijslag), loon voor niet gewerkte tijd (bv. verlof), loon in natura (bv. maltijdverstrekkingen), sociale premies en opleidingskosten. Het CBS geeft ook aan hoe de arbeidskosten zijn samengesteld. Zo weten we welk aandeel van de arbeidskosten gemiddeld aan het directe loon wordt besteed en welk aandeel aan de overige componenten. Daardoor kunnen we gebaseerd op het directe loon een schatting van de totale arbeidskosten maken. In de meeste bedrijfstakken geldt dat de arbeidskosten (gemiddeld) rond 1,7 of 1,8 keer het directe loon bedragen. Deze berekening is een benadering en schat de arbeidskosten vrij ruim in (mogelijke overschatting). Niet iedere werkgever zal bv. opleidingskosten voor een werknemer betalen. Tegelijkertijd gebruiken we in onze berekeningen altijd het minimaal mogelijke bedrag voor het directe loon. Vaak is dat het wettelijke minimumloon (mogelijke onderschatting). Er zijn maar weinig gevallen waarbij we de schatting op een hoger direct loon baseren. Dit zijn gevallen waarbij de betreffende cao geen aanloopschaal op minimumloon niveau kent (bv. in de schoonmaak). Of gevallen waarbij we voldoende informatie hebben, die erop wijst dat derdelanders relevante beroepservaring hebben, waardoor ze niet in de aanloopschaal van een cao mogen worden ingeschaald.

Controle door inspecteurs

Alle casusbeschrijvingen inclusief de berekeningen zijn teruggelegd bij de betrokken inspecteurs indien die nog werkzaam zijn. Op enkele casussen na zijn alle beschrijvingen dus door een inspecteur gecontroleerd (en waar nodig aangepast of aangevuld). Daarbij heeft eindredactie plaatsgevonden om herleidbaarheid tot personen of bedrijven te vermijden.

²⁵ [Arbeidskosten; structuur arbeidskosten, -duur, bedrijfstak SBI2008, 2020 \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl/nl-nl/indicatoren/structuur-arbeidskosten)